

9.3 Jak vidím svět

Když jsem napsal předchozí kapitolu, uvědomil jsem si, že jsem se ve svém nitru nenápadně vyvíjel bez nějakých výraznějších zvrátů. A tak jsem o tom, jak dnes vidím svět, napsal asi velmi málo. Je to téma, o němž se píše těžko. Uvědomuji si, že mám vážnou nemoc, a věk už se také blíží horní hranici intervalu, o němž píše žalmista: *Počet našich let je sedmdesát roků, jsme-li při síle, pak osmdesát* (Ž. 90.10). Mezi mými rodiči a prarodiči jen babička Malvína zemřela starší (a to výrazně), než jsem teď já. Bratr Jarda i bratranec Honza byli oba mladší než já, když z tohoto světa odešli. To mě přirozeně vede k úvahám o budoucnosti mimo tento svět.

Vystudoval jsem matematiku a fyziku. Cítím se být jen matematikem, nicméně fyzika mě také ovlivnila. Z teorie relativity jsem přijal představu vazby vnímaného času na hmotu. Věřím, že celé Boží stvořitelské dílo přesahuje vnímaný hmotný svět. Tím spíše jej přesahuje Boží království (Boží Nový svět), které však vstupuje do tohoto světa, do našich životů. I Boží čas je nesrovnatelně bohatší než ten náš lineární a orientovaný¹. O tom jsme na Jarově rádi slyšeli pana profesora Biče. Věřím, že díky bohatosti Božího času se Kristova oběť týká i těch, kdo žili na světě před Ním.

Skončení fyzického života znamená osvobození od hmoty, a tedy i od onoho s ní souvisejícího lineárního času. Co bude pak? Nevím, věřím tomu, co apoštol Pavel píše do Korintu (1.Kor.2.9): ***Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysl nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují.*** Konkrétní představu nemám, myslím, že to ani nejde, protože naše představivost je dána zkušenostmi z tohoto světa. A asi bychom se ani o to neměli pokoušet. Trochu bych v tom cítil porušení druhého² přikázání ze sinajského desatera (Ex.20.4): ***Nezobrazíš si Boha zpodoběním ničeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí.***

Vím, že by zde nešlo přímo o zobrazování Boha, nýbrž toho, co se týká Jeho nového světa. Některé překlady však uvádějí širší rozsah nezobrazování. Kraličtí překládají *Neučiníš sobě rytiny, ani jakého podoběnství těch věcí, kteréž jsou na nebi svrchu, ani těch, kteréž na zemi dole, ani těch, kteréž u vodách pod zemí.* V moderním španělském překladu *Dios habla hoy* čteme: *No te hagas ningún ídolo ni figura de lo que hay arriba en el cielo, ni de lo que hay abajo en la tierra, ni de lo que hay en el mar debajo de la tierra,* tedy přeloženo do češtiny: *Nedělej si žádnou modlu ani obraz toho, co je nahoře na nebi, ani toho, co je dole na zemi, ani toho, co je v moři pod zemí.* Vnímám tato slova jako radu

¹ V řečtině času odpovídají termíny $\chi\rho\nu\nu\omicron\varsigma$ a $\kappa\alpha\tau\rho\omicron\varsigma$; první z nich je spojován s oním vnímaným lineárním časem, druhý s bohatým Božím časem (byť v současné řečtině znamená počasí)

² V některých církvích je tento text brán jako součást prvního přikázání (dal bych přednost místo o *přikázáních* mluvit o *pokynech* či dokonce o *dobrych radách*). Mám za to, že zde jde o důležité sdělení, které zaslouží být samostatným "přikázáním", a pokud vím, i podle židů tímto textem začíná druhé "přikázání".

nesnažit se představovat si skutečnosti, které jsou mimo naši představivost souvisejí s vírou v Boží zaslíbení.

Uvědomuji si, že i představy stavějící na současné fyzice vůbec nemusejí odpovídat tomu, jak to je. Největší fyzik přelomu 17. a 18. století hluboce věřící Isaac Newton, přijímal čas jako absolutní a propojení času s hmotou mu bylo cizí. Dnes to vidíme jinak. Jak to budou fyzikové vidět za nějaký čas, nevíme (ani nevíme, jak dlouho na Zemi my lidé ještě budeme žít). A tak ani své spojení fyzikálních představ s úvahami o věčném životě nechci absolutizovat. Dříve zmíněná slova z 1.Kor.2.9 ovšem platí nezávisle na fyzikálním obraze světa.

Věřím, že **Kristova oběť se týká všech**. Připomínám si Ježíšova slova (Mt.12.31,32): *Každý hřích i rouhání bude lidem odpuštěno, ale rouhání proti Duchu jim odpuštěno nebude. Kdokoli by řekl slovo proti Synu člověka, bude mu odpuštěno, ale kdokoli by mluvil proti Duchu svatému, tomu nebude odpuštěno ani v tomto věku, ani v budoucím*. Kdo se rouhá proti Duchu sv.? Netroufám si odpovědět, ale přicházejí mi na mysl Hitler, Stalin, Putin, ... Lidé, kteří se tvrdě stavějí proti úžasné skutečnosti, že ostatní stvoření je darem, že druzí lidé jsou pro nás darem. V první biblické kapitole o stvoření několikrát čteme, že stvoření je *dobré*, naposledy pak, že je *velmi dobré*. Pak se objevil hřích. Boží stvořitelské dílo prvními dvěma biblickými kapitolami nekončí, ono vrcholí sesláním Ježíše Krista. On je vítězem nad hříchem, nad zlem. Víru v Něho považuji za základ svého života. A za úžasné obohacení a naplnění. Rád si připomínám Ježíšovu výzvu "*Nehřeš více*", ale vím, že proti hříchu nejsem imunní. Těším se z toho, že mě víra v Krista provází, že ve fyzické smrti nevidím konec své existence, nýbrž její proměnu, spojenou s očištěním od hříchu.

To, že jsem křesťan, je pro mne důležité. Věřím v Boha Abrahamova, Izákova a Jákobova, spolu s křesťany, židy a muslimy. Bible je pro mne důležitá. Nicméně křesťanem jsem díky víře v Krista, Spasitele, ale zároveň toho, který je Slovem ze začátku Janova evangelia. Vděčně vzpomínám na praktického teologa **prof. Adolfa Novotného**, který zdůrazňoval, že vrcholem každého kázání má být poselství o Kristu. Je mi moc líto, že dnes slýchám kázání, která jsou třeba zajímavými a hlubokými biblickými výklady, avšak výrazným poselstvím o Kristu nejsou. Nemyslím si, že je to problém jen naší Českobratrské evangelické církve (ČCE). Zároveň věřím, že živé poselství o Kristu prostupuje všemi křesťanskými církvemi. Pestrost mezi jednotlivými částmi Církve Kristovy považuji za cenné obohacení. Uctíváme Boha různými formami a způsoby, a tím, že se navzájem poznáváme, se obohacujeme. Jsem velký přívrženec ekumény mezi křesťanskými církvemi a velice si vážím toho, že v Ekologické sekci České křesťanské akademie jsme tento naddenominační přístup plně přijali vědomi si

toho, že jde o to plnit Boží vůli – nejvíce jsme měli na mysli péči o stvoření a sdílení Božích darů. A když myslím na naše myšlení a jednání, uvědomuji si, že v mnohém Ježíšovu vůli činí i mnozí příslušníci jiných náboženství, a i ti, kdo se považují za nevěřící. Velice cenná byla pro mne setkání s nevěřícím [Josefem Vavrouškem](#) (1944-1995) a s mými studentkami (z VŠE) Merimou, muslimkou s Bosny, pro kterou Ježíš jako významný prorok znamenal možná více než pro leckterého křesťana, a s buddhistkou Andreou, Vietnamkou teď už mající trvalé bydliště v Přerově, jejíž uvažování je velice blízké Ježíšovu učení. Josef Vavroušek tragicky zahynul, s Merimou jsem kontakt ztratil, s Andreou se občas scházím a hovor s ní mě vždy obohatí.

Asi bych se měl trochu zmínit i o svém politickém smýšlení. Už za studia na Matfyzu jsem se považoval za levicově uvažujícího křesťana. Myslím, že to bylo docela v souladu s tím, že jsem pocházel z intelektuální masarykovsky orientované rodiny. Se zájmem a vnitřním souhlasem (a poněkud nekriticky) jsem sledoval latinskoamerickou teologii osvobození. V dobách svého studia na MFF jsem věřil v konvergenci kapitalismu a socialismu. V období tzv. normalizace jsem velice sympatizoval s tzv. disidenty, fandil jsem Chartě 77. Neměl jsem nikdy přímou příležitost ji podepsat, a myslím, že s ohledem na rodinu bych si býval ji podepsat ani netroufnul. Na konci roku 1989 jsem sdílel všeobecnou euforii a představoval jsem si, že dojde k velkým úspěšným evangelizacím a vůbec k výrazné redukci zla. Oné svobody od komunismu si stále vážím, ale uvědomuji si, že společnost zdaleka není taková, jak jsem doufal a jakou jsem si ji představoval. Krátce jsem byl členem nově založené Strany zelených, ale neměl jsem pocit, že by touto cestou bylo možno dělat něco dobrého. Nenadchly mě vztahy uvnitř strany, vadilo mi odmítání jaderné energetiky a příliš liberální přístup k etickým otázkám. Když se stabilizovaly dvě výrazné strany – sociální demokracie a pravicová Občanská demokratická strana, byla mi první z nich výrazně bližší, ale nebyl jsem s to se vyrovnat s tím, že tam zakotvili mnozí bývalí komunisté. Na levicové orientaci jsem si vážil snahy o zmenšování sociálních rozdílů. Uvědomoval jsem si, že vzhledem k omezeným zemským zdrojům přílišné bohatství jedněch vede k nedostatku pro druhé. Zároveň jsem si však začínal uvědomovat jiný rozdíl mezi levicovostí a pravicovostí. Pravicová politika podporuje odpovědnost, zatímco levicové péče o sociálně slabé často zneužívají lidé líní a všelijací nepoctivci. Při volbách jsem se nakonec zpravidla rozhodl dát hlas KDU-ČSL³, která leží někde mezi pravicí a levicí a asi mezi politickými stranami nejvíce dbá na tradiční křesťanské hodnoty. Přitom však jsem přesvědčen, že v dnešním komplikovaném světě s mnoha formami zla je nejdůležitější kázat evangelium. Kristus je nadějí pro svět, a dokonce mám za to, že je jedinou nadějí. K tomu bych se však rád ještě vrátil.

Připomněl jsem, že mé uvažování ovlivnily obory, jež jsem vystudoval. Avšak o tom, jaký vliv měla a má **matematika**, jsem se zatím blíže nezmínil. Obávám se, že to ani nejsem s to stručně a srozumitelně vyjádřit. Něco o tom jsem zmínil na [konferenci](#) k dialogu mezi matematiky a přírodovědci na v Českých Budějovicích. Věřím, že matematika je součástí Božího stvořitelského díla, že její základní objekty (myslím především na čísla) existují objektivně. Řadím se tím mezi tzv. matematické platoniky.

---

³ Křesťanská demokratická unie – Česká strana lidová

A mám radost, že k nim se hlásil i největší matematický logik minulého století, brněnský rodák **Kurt Gödel**. Rád jsem četl, jak Gödel jasně odmítal materialismus. Matematiku vidím jako cestu, která nás vyvádí za hranice materiálního, smysly poznatelného světa. To je něco úžasného, i když jistě Boží Nový svět je jistě ještě nesrovnatelně větší.

Nemalou část svého života jsem věnoval křesťanskému přístupu k životnímu prostředí. Věřím, že si křesťané již běžně uvědomují, že péče o Boží stvoření patří k následování Krista. Žijeme dnes ohrožováni klimatickou změnou. A není to hrozba jediná. Lidé se ptají, zda je vůbec naděje, zda existuje cesta k nápravě. Mé myšlenky tak jsou orientovány k Ježíšovým slovům, zapsaným v 6. verši 14. kapitoly Janova evangelia: *Já jsem **ta cesta, pravda a život***. Nejdůležitější je šířit radostné poselství o Kristu, jak slovy, tak skutky. A tím nemyslím jen na konkrétní popsitelné činy. Jde o to, aby celé naše životy se všemi vztahy byly svědectvím o tom, že plný, radostný život je v následování Krista, že se do něj promítají závěrečná slova Pavlova úžasného Žalmu lásky (1.Kor.13.13): *A tak zůstává **víra, naděje, láska** - ale **největší z té trojice je láska***.

Praha 15.11.2023